

Molde kommune
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE

Molde kommune - endelig kontrollrapport 2016.006.A.FMMR

Denne rapporten handler om resultatet fra en brevkontroll med Molde kommune som myndighet for lokal luftkvalitet. Spørreskjema ble sendt ut 06.09.16 med svarfrist 20.10.16. Svar fra Molde kommune var datert 19.10.16. Kontrollrapport av 12.12.16 er kommentert av Molde kommune i brev av 21.12.16 og 12.01.17. Rapporten sendes nå i endelig versjon som er noe endret i forhold til rapporten av 12.12.16. Det er tatt hensyn til kommunens tilbakemeldinger ved endringene.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har skrevet 2 avvik og gir 3 anmerkninger etter kontrollen.

Avvikene gjelder:

1. Molde kommune mangler oversikt over forurensningsnivået i kommunen og har ikke fastslått om det foreligger overskridelser av grenseverdier eller andre terskler.
2. Molde kommune mangler oppdatert informasjon til publikum.

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet i punkt 3 og 4 i rapporten. Molde kommune må innen 15.05.17 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvikene er rettet og hvordan kommunen vurderer anmerkningene.

Med hilsen

Guro Eidskrem Gjenstad
senioringeniør

Anne Melbø
fagansvarlig

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Navn: Molde kommune	Anleggsnummer.: 1502.0142.01
Kontrollnummer: 2016.006.A.FMMR	Organisasjonsnummer: 974781921

2. Bakgrunn for tilsynet

Kontrollen ble gjennomført for å føre tilsyn med kommunens myndighetsutøvelse etter forurensningsforskriften kapittel 7 som gjelder lokal luftkvalitet. Kontrollen er en del av et landsomfattende tilsyn med nærmere 30 kommuner. Hjemmelen for tilsynet er forurensningsloven § 48a om statlig tilsyn med kommunene.

Rapporten dreier seg om avvik og anmerkninger som ble avdekket under kontrollen og gir ingen fullstendig vurdering av tilstanden til kommunens arbeid eller status når det gjelder lokal luftkvalitet.

3. Avvik

Avvik defineres som manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Fylkesmannen fant følgende avvik:

Avvik 1

Molde kommune mangler oversikt over forurensningsnivået i kommunen og har ikke fastslått om det foreligger overskridelser av grenseverdier eller andre terskler.

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 7-4 jf. §§ 7-3 og 7-6.

Kommentarer:

Kommunen opplyser at en vurdering av luftforurensningssituasjonen gjøres løpende når det er antatt å være størst fare for forurensning. Det må jevnlig gjøres en vurdering opp mot vurderingsterskler og grenseverdier i forurensningsforskriften for å kunne ha oppdatert kunnskap om forurensningssituasjonen. Kommunen har vurdert at utslipp fra industri, havneanlegg og vedfyring ikke gir vesentlige bidrag til forurensningssituasjonen. Svevestøv fra veitrafikk er antatt å være den vesentlige kilden. Det er ikke utført noen målinger av luftforurensning. Kommunen skriver at luftkvaliteten i byer som Molde sammenligner seg med, har blitt bedre de siste årene og mener at Molde trolig har samme utvikling som disse. Ålesund ligger i samme sone som Molde i inndelingen i forurensningsforskriften, og målestasjonen i Ålesund er den som skal representere luftkvaliteten i Molde. Målingene der er vurdert av Norsk institutt for luftforskning (NILU) til å være representative for Molde. Statistikk fra Miljødirektoratet for Ålesund viser at det har vært flere enn 35 overskridelser av øvre vurderingsterskel for PM₁₀ hvert år i perioden 2011-2014, mens det var færre i 2015. Det har dermed ikke vært noen tydelig trend mot bedring for denne parameteren etter 2010. Molde kommune viser til at det er mange flere innbyggere i Ålesund kommune

enn i Molde kommune. Samlet innbyggertall i kommunen vil ikke nødvendigvis være avgjørende for luftkvaliteten i og ved kommunesenteret. Eventuelle forskjeller i trafikk, piggdekkbruk, fartsgrense, veirenhold o.l. vil være relevante faktorer når det skal gjøres en sammenligning.

Molde kommune opplyser at det er innkjøpt en ny og feiebil i 2015, og at det feies i tørre perioder med mildt vær om vinteren. Det vil vanligvis være størst problemer knyttet til forurenset luft i perioder med kaldt og tørt vær, og kommunen må derfor finne tiltak som kan redusere forurensningen også i slike perioder. Økt årvåkenhet er ikke et tiltak, men en forutsetning for å avgjøre hvilke tiltak som skal gjennomføres til hvilke tidspunkter. Andre gjennomførte og aktuelle tiltak i Molde kommune er redusert fart og fartsdempere for å redusere fart i trafikken i sentrum for å få mindre asfaltslitasje samt plan for ny innfartsvei for å bedre trafikkflyten og dermed redusere forurensning fra drivstoff. Vi ber kommunen være oppmerksom på at hastighetsreduksjon vil ha størst effekt på støvproduksjonen på veier der det i utgangspunktet er høy hastighet. Bremsing og akselerasjon ved f.eks. fartsdempere vil bidra til økt støvproduksjon. Ny innfartsvei er et tiltak som også kan gi økt biltrafikk, og effekten av dette på luftkvaliteten må vurderes grundigere.

Molde kommune bruker kunnskap formidlet av NILU for å vurdere når det kan være høy luftforurensning. Kommunen regner det som lite sannsynlig at det vil være overskridelser av vurderingstersklene i årene framover og opplyser at det er svært få vindstille dager i Molde. Begrepet «vindstille dag» er ukjent for Meteorologisk institutt, men ut fra tilgjengelige data på Meteorologisk institutts nettside www.eklima.no, finner vi at det er vindstille i 1 % av tiden i vinterhalvåret ved værstasjonen på Årø i Molde. Tilsvarende for Vigra i Ålesund er 0 %. Dette tyder på at det kan være oftere vindstille i Molde enn i referansebyen slik at svevestøv i mindre grad fortynnes med vinden i Molde.

Kommunen skal på bakgrunn av måleresultater avgjøre om det foreligger overskridelser av grenseverdier eller terskler gitt i forskriften. I Molde er det ikke gjennomført luftkvalitetsmålinger, og eventuelle overskridelser må da vurderes ut fra representative data fra Ålesund. Situasjonen må være kjent for at kommunen skal kunne vurdere om det er krav til tiltaksutredning og gjennomføring av tiltak. Måleresultatene fra Ålesund utløser krav om tiltaksutredning. NILU gjorde i 2014 en kartlegging/beregning av forurensningssituasjonen i mange norske byer og tettsteder. De høyeste døgnmiddelverdiene for PM₁₀ i Molde ble da beregnet til å ligge mellom øvre og nedre vurderingsterskel. Molde kommunes vurderinger eller kartlegginger må konkludere med om kommunen har en plikt til å utarbeide en tiltaksutredning, jf. § 7-9.

I Miljødirektoratets «Veileder til forurensningsforskriften kapittel 7» (M-413/2015) er det gitt en anbefalt framgangsmåte for kartlegging av forurensningssituasjonen i kommuner uten måleprogram. Miljødirektoratet skriver at gjennomføringen krever luftfaglig kompetanse. Dette gjør at mange kommuner vil trenge ekstern bistand.

Avvik 2

Molde kommune mangler oppdatert informasjon til publikum.

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 7-11.

Kommentarer:

Etter forskriften skal oppdatert informasjon om luftkvalitet og tiltaksutredninger være tilgjengelig på internett eller i andre medier. Kommunen opplyser at det legges ut miljøinformasjon på kommunens nettsider og at det lenkes til nasjonale sider når det gjelder luftkvalitet. Informasjonen blir ifølge kommunen oppdatert ved behov.

Fylkesmannen finner per 07.12.16 ikke oppdatert informasjon om luftkvalitet på kommunens nettsider. En side kalt «Luftkvalitet» er datert 26.05.15 og finnes under «Tjenester A-Å», «Natur og miljø» og «Forurensning og stråling». Siden inneholder kun to lenker. Den ene heter «Luftkvalitet», og velger man den, kommer man til en nettside hos Visitnorway om reisemål i nordvest. Den andre lenken heter «Miljøstatus.no» og viser til hovedsiden hos Miljøstatus der man må lete videre etter informasjon om luftkvalitet. Molde kommunes nettsider ser derfor ikke ut til å ha noen form for oppdatert informasjon om den lokale luftkvaliteten.

Informasjon kan gis i form av data om luftkvaliteten i Ålesund som er referanseby. Molde kommune bør i tillegg knytte egne vurderinger til situasjonen i sin kommune sammenlignet med situasjonen i referansebyen. Kristiansund kommune har vedtatt at det skal foretas målinger der, så på sikt vil det foreligge informasjon om forurensningsnivåer flere steder i fylket. Informasjon om at NILU har vurdert partikkelforurensningen i kommunen til å ligge mellom øvre og nedre vurderingsterskel vil også være aktuell å dele med allmenheten. Molde kommune bør ha rutiner for hvordan publikum holdes informert. Det er spesielt viktig at kommunen har rutiner for god varsling av publikum når det oppstår høy luftforurensning.

4. Anmerkninger

Anmerkning defineres som et forhold som tilsynsetaten mener er nødvendig å påpeke for å ivareta det ytre miljøet, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Disse forholdene blir anmerket:

Anmerkning 1

Molde kommune må sørge for en tydelig delegering av ansvaret for lokal luftforurensning og at de som har ansvaret, har tilstrekkelige ressurser og kompetanse.

Kommentarer:

Vi har fått tilsendt Molde kommunes «Prosedyre for oppfølging av lokal luftkvalitet». Den beskriver at nødvendig myndighet er delegert til Plan- og utviklingsavdelingen og til Molde VA, men har ingen henvisning til delegasjonen. Kommunen må sørge for at de som har ansvaret for lokal luftkvalitet, har tilstrekkelige ressurser til å kunne utøve myndigheten på en god måte, og de må sikres tilstrekkelig og oppdatert kunnskap på fagfeltet.

Anmerking 2

Molde kommune har ikke rutiner for varsling av publikum ved høy luftforurensning.

Kommentarer:

Kommunen opplyser at det ikke finnes rutiner for varsling av luftforurensning. Når det er høy forurensning i referansebyen, vil det være aktuelt å vurdere om situasjonen er tilsvarende også i Molde. Er den det, skal det varsles, og kommunen bør ha en rutine for hvordan dette skal gjøres.

Anmerking 3

Luftkvalitet er ikke en integrert del av Molde kommune sitt internkontrollsystem.

Kommentarer:

Ut fra kommunens opplysninger ser det ut til at det finnes systemer for registrering av avvik knyttet til luftforurensning, men at temaet og myndighetsfeltet luftkvalitet ikke er integrert i internkontrollsystemet. Den tilsendte prosedyren for oppfølging av lokal luftkvalitet har ingen informasjon om hvem som har utarbeidet den eller når den er laget. Vi anbefaler at prosedyren gis dato, versjonsnummer og ansvar for utarbeidelse/oppdatering slik at det blir enkelt å finne nyeste versjon og å revidere den etter en viss tid. Prosedyren omfatter ikke tiltak mot dårlig luftkvalitet.

Kommunen som myndighetsutøver har ikke en lovpålagt plikt til internkontroll. Kommunen må likevel arbeide systematisk for å sikre at den oppnår forventede resultater, og at forhold som bør korrigeres, blir avdekt. Vi mener at internkontroll kan være et godt hjelpemiddel for å sikre at kommunen arbeider hensiktsmessig med temaet lokal luftkvalitet. Systemet bør omfatte:

- Mål for lokal luftkvalitet
- Rapporteringsrutiner
- Risikovurdering av forurensningssituasjonen når det gjelder lokal luftkvalitet
- Beredskapsplan for episoder med høy luftforurensning. I en akutt situasjon vil det være avgjørende å få iverksatt effektive tiltak tidlig og helst før det oppstår overskridelse av grenseverdier. Planen må ha en klar ansvarsfordeling og bør inneholde rutiner for varsling, jf. anmerking 2.

5. Oppfølging etter kontrollen

Molde kommune har plikt å rette opp avvikene som er beskrevet i denne rapporten så snart som mulig. For at Fylkesmannen i Møre og Romsdal skal kunne avslutte saken, må kommunen innen 15.05.17 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvikene er rettet og hvordan anmerkningene er vurdert.

Vi ber om at dere sender svarbrev på e-post til fmmrpostmottak@fylkesmannen.no eller på papir til Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Postboks 2520, 6404 Molde, merket med saksnummer 2016/5264.

6. Offentlighet

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Fylkesmannen i Møre og Romsdal, jf. offentlighetsloven.

7. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for kontrollen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften) kapittel 7